

європейських стандартів: Теорія, історія і практика: монографія / Маляренко В.Т. – К.: Концерн “Видавничий Дім “Ін Юре”, 2004. – С.471; Рустамов Х.Ц. Уголовный процесс. Формы / Рустамов Х.Ц. – М., 1998. – С.83; Калиновский К.Б. Законность и типы уголовного процесса: дис. ... канд. юрид. наук / Калиновский К.Б. – СПб., 1999. – С.93-97 тощо.

АЛЬТЕРНАТИВНЫЕ ТЕХНОЛОГИИ РАЗРЕШЕНИЯ КРИМИНАЛЬНЫХ КОНФЛИКТОВ: ОБЩИЙ АНАЛИЗ

Ставицкая О.В.

Статья посвящена анализу применения альтернативных процедур разрешения криминальных конфликтов. Раскрывается сущность идеи восстановительного правосудия, история его возникновения и состояние на сегодняшний день в Украине. Анализируются положительные и отрицательные стороны использования медиации при разрешении криминальных конфликтов, в частности, автор указывает на такие положительные моменты, как возможность выбора медиатора самими сторонами, неформальность процедур, принятие решений только по согласию сторон и др. Особое внимание уделяется анализу социальных последствий применения медиации для сторон преступления.

Ключевые слова: альтернативные технологии, криминальные конфликты, восстановительное правосудие, медиация в криминальных конфликтах, стороны конфликта, социальные последствия применения медиации

ALTERNATIVE TECHNOLOGIES FOR CONFLICT RESOLUTION: GENERAL ANALYSES

Stavytska O.V.

The article is dedicated to analyses of alternative procedures for criminal conflicts resolution. The essence of term "recovering justice", its history and present day state in Ukraine are discussed. Positive and negative aspects of mediation process in criminal cases are analyzed. Namely, author emphasizes such positive moments as freedom of choice of mediator by parties to conflict, informality of procedures, decision making only by common assent etc. Special accent is made on social consequences of mediation for parties to conflict.

Key words: alternative technologies, criminal conflicts, recovering justice, mediation process in criminal cases, parties to conflict, social consequences of mediation

УДК 130.2

канд. філос. н., доц. І.Д.Загрійчук

ГЛОБАЛІЗАЦІЯ І НАЦІОНАЛЬНО-КУЛЬТУРНА ІДЕНТИЧНІСТЬ

Предметом дослідження в даній статті є людська екзистенція в контексті національної ідентичності в умовах глобалізації. Аналізується буття в часі, характер сучасних змін, відстоюється цінність національної екзистенції.

Ключові слова: національна ідентичність, екзистенція, глобалізація.

Сучасний етап історичного розвитку характеризується високим динамізмом. Ескалація змін настільки стрімка, що навіть мобільні за характером індивіди дивуються тому, що відбувається. Хтось милується, хтось бентежиться, спостерігаючи трансформації, але практично жодного байдужого. Всі захоплені виром змін. Захоплені не лише як спостерігачі, як сторонні – захоплені самим процесом. Вони в ньому. Кожен із нас не лише усвідомлює динамізм, не лише “бавиться” ним у свідомості – практично всі ми стали заручниками цих змін, від яких не ухилитись, не сховатись. Ніде пересидіти, ніде перечекати. Все захоплено хвилею інтеграції, процесом глобалізації.

Проблеми, що виникають в руслі цих змін, не лише складні, але й серйозні, надто серйозні. Вони не лише серйозні, але й суперечливі. Від їхнього вирішення залежить доля не якоїсь однієї частини світу, а всієї цивілізації, всієї планети. Та, навіть, якби на карту була покладена доля тільки якоїсь частини ойкумени, проблема від того не була б менш тривожною, а її вирішення до певної міри трагічним. Трагічним тому, що вже сьогодні видно, як реалізується глобальний сценарій розвитку потужними державами світу. Кидається у вічі брутальність, з якою ставляться “режисери” світової драми до слабких та залежних держав, до суспільств, які утворили ці держави. На останніх практично не звертають особливої уваги. Марним було б зараз твердити про необхідність іншого ставлення до аутсайдерів без окреслення способів та засобів, з допомогою яких ситуацію можна змінити. Без виявлення шляхів подолання сучасної світової асиметрії твердження про необхідність інших відносин між спільнотами було б простим заклинанням і виглядало б дуже наївним. Суспільствознавство не має права бути наївним, навіть якщо воно й виробляє загальні принципи, які важко реалізувати практично.

Особливістю сучасного етапу глобалізації є те, що вона “не знищує, а посилює світову нерівність, збільшує диспропорцію багатства і бідності, сили і слабкості, центру і периферії. Протидія глобалізації стала однією з форм прояву етнонаціональних конфліктів, міжнародного тероризму. Процеси глобалізації підкоряються своєрідному закону інверсії: перетворення глобалізму на етноцентризм, наднаціонального в субнаціональне, космополітизму в племінний сепаратизм” [1, с.240]. Іншими словами, “лідери” глобалізації породили, самі того не бажаючи, явища, які прагнуть подолати. І знову ж, проблема в тому, чи надійні засоби ними обрані, чи не виникають негативні феномени сучасної глобалізації поза свідомістю глобалізаторів, чи усвідомлюють провідні держави і їхні лідери наслідки своєї діяльності, чи остання розгортається стихійно? Адже проблема полягає не лише в тому, що певна частина населення слаборозвинених країн протестує в рядах антиглобалістів активно, але й, якщо так можна висловитись, пасивно, чи то пак, стихійно, шукаючи кращої долі в розвинених країнах, чим створює проблеми з так званою незаконною міграцією. А далі ще більше. “В

системі глобального мегаринку через руйнування традиційних економічних систем, звуження поля державних можливостей управління і впливу на економіку страждають багато галузей індустрії і сільського господарства, в тому числі і в країнах-“чемпіонах глобалізації”. Втеча капіталів у зону дешевої робочої сили, наводнення місцевого ринку імпортованими товарами за демпінговими цінами являють загрозу основам національної економіки розвинених країн“ [1, с.240]. Отже, проблеми глобалізації – це не лише проблеми “ображених”, аутсайдерів, це проблеми всіх, всього людства, незалежно від того, кому сьогодні розвиток приніс вигоду, а кому проблеми. Становлення глобального світу є загальною проблемою, якщо на нього дивитись історично, бачити його не лише сьогодні, але й прогнозувати майбутнє, якщо про це майбутнє піклуватись. Адже майбутнє може бути для всіх, або для нікого. Невирішення глобальних конфліктів може призвести до втрати майбутнього цивілізації взагалі, а тому в розв’язанні проблем зацікавлені всі. Як писав з цього приводу Поль Рікер, “людство, взяте як одна сукупність, входить в еру унікальної планетної цивілізації, що водночас дає змогу всім досягти гігантського поступу і ставить перед усіма неймовірно складне завдання – як зберегти свою культурну спадщину і пристосувати її до нової реальності” [2, с.292]. Саме так – зберегти культурну спадщину і пристосувати її до нової реальності, до ситуації, що породжена процесами глобалізації, тому що всі проблеми, які необхідно вирішувати, це проблеми культури, проблеми здатності людини усвідомити як виклики історії, так і завдання, які необхідно виконати, щоб ці виклики подолати. Розв’язати проблеми, породжені глобалізацією, можна лише попередньо усвідомивши їх. А сутність усвідомлення полягає у визнанні глобалізації як процесу, що необхідно відбувається разом з диференціацією, з переформуванням як самих складових цілого, так і відносин між ними.

На сьогодні досить написано про глобалізацію і її прояви в економічному та політичному існуванні суспільств [3]. Чимало праць присвячено культурному аспекту глобалізації [4]. Менше, на наш погляд, як у вітчизняній, так і в зарубіжній літературі приділяється уваги людській екзистенції в умовах трансформації культурних світів. Написане на цю тему здебільшого присвячене екзистенціальним проблемам взагалі, тоді як людська екзистенція вимагає свого аналізу в контексті глобальних змін. Філософія постмодернізму частково відгукнулася на вказану проблематику, вона зробила предметом свого аналізу часткове, партикулярне, окреме, але до певної міри в тіні, знехтуваною залишилася суспільна природа людини. Абсолютизація постмодернізмом індивідуального не дає можливості адекватно усвідомити трансформацію екзистенціальних почувань нашого сучасника, оскільки нехтує зв’язком цих почувань з глобальним цілим. Саме тому

предметом і **метою** даного дослідження є людська екзистенція крізь призму національної ідентичності в умовах глобалізації.

Виникли проблеми глобалізації не без участі людини, людиною ж і здійснюється їхнє усвідомлення. І хоч якими важливими не є безособові, деперсоніфіковані відносини у суспільстві, скидати з терезів роль конкретної людини, її внутрішній світ, де брунькуються начала належного, де зароджується дія, що змінює світ, не варто. Більше того, увага до внутрішнього світу, його аналіз повинні стати основою у вивченні суспільних відносин, навіть коли останні складаються як глобальні, навіть коли остаточно вони втрачають особистісне забарвлення через винесення індивідуальних почувань та думок у публічну стихію.

Серед багатьох проблем, що породжені глобалізацією, нас цікавить людська екзистенція, буття людини в часі. Сам часовий вимір людського буття вказує на перманентність змін, які відбуваються з людиною. І все ж до певного часу плинність людського буття корелювалась усталеністю, певною тривкістю існування. Останнє містило в собі константи, які протягом життя низки поколінь практично не змінювались. Це вкорінювало індивідів, зміцнювало їхню мораль, робило впевненими. Впевненість формувалась під впливом усвідомлення незмінності важливих для індивіда форм колективного існування. Вже якщо кожному з нас судилось бути тимчасовим на цій землі, то спільнота, до якої я належу, житиме у віках. Я продовжу себе в дітях, а вони продовжать життя спільноти самі і через своїх дітей – так або приблизно так думали попередні покоління. Теперішній стан речей призвів до “життєвої дезорієнтації”, як писав ще Ортега-і-Гассет. У світі відбулись такі зрушення, “коли великі цілі, що вчора надавали ясну архітектоніку нашому життєвому простору, втратили свою чіткість, привабливість, силу і владу над нами, хоча те, що покликано їх замінити, ще не досягло очевидності і необхідної переконливості. В подібну епоху оточуючий нас простір здається зруйнованим, хистким, таким, що гоїдається навколо індивіда, кроки якого також робляться невпевненими, тому що захитані і розмиті точки відліку. Сам шлях, ніби виповзаючи з під ніг, набуває хиткої невизначеності” [5, с.264].

Про що мова? Сказане безпосередньо стосується суспільної сутності людини. Завжди, впродовж усієї історії індивіди гуртувались у спільноти. Ці спільноти були різними за характером відносин між індивідами, але вони завше були спільнотами. Тільки в них і через них відбувалось формування конкретно-історичних особистостей. Сьогодні загроза нависла над звичними формами людського існування, які складались віками, до яких люди звикли. По суті загроза виникла для людини в тій її конкретно-історичній іпостасі, якою вона є, якою вона себе бачить і якою вона хоче бути. Мова, отже, йде про ідентичність індивідів, про ті форми уподібнення себе іншим, які практикувались індивідами в недалекому минулому.

На сьогоднішній день найпоширенішою формою культурної ідентифікації є національна тожсамість. Нація як історична спільнота має все для формування особистості. Вона постає певною соціокультурною цілісністю, через яку індивіди соціалізуються у найвищому розумінні цього слова. Національна спільнота стосовно окремих осіб є тим загальним, що перевершує одиничне існування як в просторі, так і в часі. Вона є скарбом для кожного окремого індивіда, його багатством, тим, що піднімає життя людської істоти над скінченністю, смертністю, надає існуванню сенс. Національне, іншими словами, будучи загальним щодо окремої людини, складає її сутність, виступає її основою. Формуючись у національному середовищі, людина засвоює суспільне у національній формі. Остання ж є змістовною. Вона настільки зрощена зі змістом, що відокремити її від останньої дуже важко, а часто практично неможливо. Ностальгічні почування викинутих в інонаціональний простір, не важливо з якої причини, добровільно чи примусово, якраз є свідченням такого зрощення.

Сказане вписується у сучасне розуміння культури, яка трактується ширше, ніж *ratio*. Культура є підложжям раціонального, вона містить у собі не лише раціональні, але й позараціональні моменти. В ній досить багато неусвідомленого, непомисленого, стихійного. А це означає – зрощеного, синкретичного, безпосереднього. Зрощення форми і змісту в культурному бутті людини веде до безпосереднього переживання нею своєї суспільної сутності. Навіть, не звітуючи собі в цьому, не замислюючись над характером і природою своїх вчинків, індивіди діють суспільним чином. Їхня суспільність є “природною”, стихійною. Загальне, хоч воно і неусвідомлене, не лише присутнє, але й складає основу індивідуального. В реальних вчинках це загальне проявляє себе як вартісне індивідуальне, як найцінніше в індивідуальному.

Для того, щоб сказане, певною мірою, вивести й обґрунтувати, варто звернутись до найпростіших форм колективної ідентифікації, до тих духовних формоутворень, в яких загальне, суспільне стало сутністю індивідуального, стало його найбільшою цінністю, перетворилось на той феномен, який частіше важить більше, ніж особисте існування. Родинні стосунки в їхньому найбільш повному, розгорнутому побутуванні є чи не найкращим прикладом, який доводить суспільний характер будь-якого індивіда. Теплі, довірливі відносини в сім'ї, турбота про іншого, яка часто перевершує піклування про самого себе є найкращим свідченням небов'язковості теоретичного знання, щоб діяти суспільно, чинити в інтересах іншого. Індивід виходить за свої власні межі у стосунках з іншими і якраз в цих стосунках він реалізує і проявляє себе як індивідуальність, як екзистенція. У повсякденних, екзистенціальних стосунках реалізується загальна сутність індивідів. Екзистенціальне – це не лише особисте, індивідуальне, виключно одиничне. Екзистенціальні почування притаманні всім і вже тому вони мають спільне, належать

багатом. Саме завдяки такому характеру “екзистенціалів” став можливим екзистенціалізм як філософська течія, яка в особі своїх представників, особливо М.Гайдеггера, спромоглась концептуалізувати принципово непонятійний характер людського буття.

Так що ж все-таки відбувається з людиною в бурхливому процесі глобалізації? Які нові моменти з’являються в людській екзистенції? Продовжуючи сказане попередньо, слід підкреслити, що всі зміни є такими, тобто змінами, коли вони не руйнують основу, яка дозволяє цим змінам продовжуватись. Змінами ми називаємо такі трансформації, які ще можна зафіксувати як процес формотворення. А творення форм, як відомо, має місце там, де є можливість і потреба оформити зміст. Змістом в останньому випадку виступає те неперервне загальне, яке виконує роль основи для даної форми розвитку.

Вище нами вже підкреслювалась усталена думка про те, що такою загальною основою для існування індивіда є його суспільна сутність, його належність до історичної спільноти, в нашому розумінні – належність до нації як до соціокультурного утворення. Виходячи з цього, **висновок** буде полягати в наступному. Зміни, які з нами відбуваються, слід диференціювати, адже вони бувають різними і роль цих різних змін в історичному розвитку людини також є різною. Якщо сказане екстраполювати на предмет нашої розмови, то кидається у вічі те, що багато чого з того, що відбувається в процесі глобалізації під сучасну пору є руйнівним для людини, руйнівним для її подальшого розвитку і прогресу. Більше того, дехто навіть схильний трактувати окремі явища глобалізації як згубні для самозбереження людини, а не лише для її вдосконалення.

Таким чином, ми прийшли до того, що зафіксували ще одну важливу деталь. В процесі глобалізації змінився характер самих змін. Ота бурхливість, динамізм, про які мова йшла вище, свідчать про нову якість змін, про нову швидкість у змінах, яка ламає звичні межі уявлень про них. Часто людина виявляється не готовою до карколомних культурних перетворень. Перетворюючись, змінюючись у процесі адаптації до нових умов існування вона іноді втрачає ґрунт під ногами, відривається від нього, “зависає”, що сприймається як руйнація світу, його заперечення і відкидання. Відбувається щось подібне, що мало місце у галузі фізики з появою теорії відносності, яка, як здавалось, заперечує закони механіки, сформульовані в межах теорії Ньютона, навіть руйнує їх. Чи не те саме маємо сьогодні, коли сутність глобалізації в культурній сфері, а значить, у сфері людської екзистенції, трактується як нівеляція, уніфікація і навіть руйнація таких “пережитків” минулого, як національна ідентичність. По суті такий підхід руйнує одну з важливих складових становлення загальної людської сутності. Як добре сімейне виховання є надійною основою формування громадянина, так належне національне самоусвідомлення є підставою істинного розуміння і коректного

ставлення національно свідомої людини до представників інших національно-культурних спільнот. А останнє є необхідною передумовою неконфліктного зближення культур і цивілізацій, що повинно призвести до нової фази інтеграції, до становлення всесвітньої єдності, бажаної і вигідної всім, а не окремим політичним і економічним групам чи суспільствам. Суспільна сутність людини вимагає під сучасну пору подальшого вивчення, поглибленого аналізу, розгляду її в контексті сучасних змін. Те, що про неї можна сказати уже тепер, не вдаючись у деталі, це зафіксувати її складний, диференційований, ієрархізований характер, де кожна ланка є необхідною у формуванні нашого сучасника. Проблема полягає лише в узгодженості всіх її складових, гармонізації останніх, де кожна з них є питомою і займає своє, належне їй місце в структурі особистості. Як теорія Ейнштейна не “скасувала” теорію Ньютона, а лише окреслила її межі, дала можливість усвідомити межі істинності законів механіки, так понятійне осмислення процесів глобалізації повинно дати відповідь на питання про межі національного в рамках всесвітнього, про його вартісність в існуванні індивіда культури.

Отже, бурхливі зміни, що супроводжують сучасні процеси глобалізації, зробили явними важливі моменти національної ідентичності, а саме: окреслили межі національного в контексті світового цілого. Якщо раніше, в умовах відносної автаркії розвитку національних спільнот, через те, що перетинання кордонів між спільнотами не було масовим, свідомість цих меж не могла сформуватись, адже кордони, образно кажучи, роз’єднували. Тепер же, через частий перетин кордонів, причому перетин масовий та щоденний, є можливість глибшого усвідомлення національно-культурної ідентичності як своєї, так і чужої, оскільки кордони між державами вже не лише роз’єднують, але й об’єднують. Буття на пограниччі національних культур створює можливості для усвідомлення неабсолютності національної належності. Останнє означає, що індивід, усвідомивши межу свого національного Я, неминуче повинен визнати представника іншої культури, його право на самотність. З такого усвідомлення починається спільне творення нової всесвітньої єдності.

На нашу думку, глобалізація не стирає кордонів між націями, вона їх скоріше проявляє, робить явними. Тому культурна політика покликана здійснюватись в контексті такого розуміння. Адже свідоме покладання завдання з нівеляції національних особливостей не лише не сприяє творенню глобального світу, але й гальмує цей процес, оскільки провокує національні рухи, які ставлять собі за мету відособлення від інших, дистанціювання від них.

Та крім сказаного, руйнування національно-культурних світів має негативні наслідки і щодо людської екзистенції. В чому і як це проявляється? Щоб відповісти на це питання, варто поглянути на критичні періоди в історії різних народів, на ті часи, коли в суспільстві

відбувались кардинальні зрушення, здійснювалась ломка суспільних устоїв. Як правило, в суспільствах, де збереглися національні традиції, такі переходи відбувались менш болісно, суспільство проходило через такі випробування з меншими втратами. Сучасні суспільства споживання, часто не бажаючи цього, сформували матеріальну домінанту в поведінці індивідів, яка, у свою чергу, руйнує ті передумови, реалізація яких і призвела до його появи. Як споживацтво, так і асиметрична глобалізація ведуть до притлумлення глибинних, екзистенціальних почуттів, які залишаються найглибшими чинниками людської активності.

Збереження національної екзистенції в умовах глобалізації означає бережливе ставлення до звичаїв, до моралі, яка і є ніщо інше як закріплена звичка діяти не на шкоду іншим і від цього отримувати насолоду, насолоду від прояву власної гідності, від пошанування гідності іншого. Та й сама культура є способом існування індивіда серед собі подібних, способом, в якому і проявляється людська екзистенція. Без збереження національності неможливо зберегти найглибші джерела, в яких зароджується людське ставлення до світу в цілому і до собі подібних. Інша справа, що людська екзистенція як і національність, як і все інше, що знаходиться “під сонцем”, не є абсолют. Усі ці утворення, і не лише вони, мають свої межі, вони обмежені і як такі містять в собі тенденцію до виходу в інше, до виходу поза власні межі. В інтересах істинної глобалізації зберегти національно-культурну ідентичність, свідому самої себе. Таким чином, національна ідентичність є важливою умовою формування людини доби глобалізації і як така вимагає подальшого вивчення.

ЛІТЕРАТУРА

1. Алжан К.У. Глобализация: осмысление проблем национальной государственности / Алжан К.У. // *Философия и будущее цивилизации: тезисы докладов и выступлений IV Российского философского конгресса (Москва, 24-28 мая 2005 г.)*. – М.: Современные тетради, 2005. – Т.3. – С.239-240.
2. Рікер П. Історія та істина / Рікер П. – К., 2001.
3. Бауман З. Глобализация. Последствия для человека и общества / Бауман З. – М.: Весь мир, 2004. – 185 с.; Бек Ульрих. Что такое глобализация? Ошибки глобализма – ответы на глобализацию / Бек Ульрих; [пер. с нем.]. – М.: Прогресс-Традиция, 2001. – 153 с.; Кувалдин В.Б. Глобализация и рождение мегаобщества / Кувалдин В.Б. // *Практична філософія*. – 2001. – №2. – С.3-23; Павленко Ю.В. Україна в системі глобальної цивілізації / Павленко Ю.В. // *Практична філософія*. – 2001. – №2. – С.224-236; Панарин А.С. Искушение глобализмом / Панарин А.С. – М.: Русский национальный фонд, 2000. – 381 с.
4. Джессика С.Е. Гиноу-Хехт. Влияние американской культуры – с точки зрения европейца: <http://usinfo.state.gov/journals/itgic/0206/ijgr/gienowhecht.htm>; Краснодембський З. На постмодерністських роздоріжжях культури / Краснодембський З. – К.: Основи, 2000. 132 с.; Ричард Пеллз. Является ли американская культура “американской”? : <http://usinfo.state.gov/journals/itgic/0206/ijgr/pells.htm>; Толстых В.И. Глобализация в социокультурном измерении / Толстых В.И. // *Практична філософія*. – 2001. – №2. –

C.23-72.

5. *Ортега-и-Гассет Х.* Тема нашего времени / Ортега-и-Гассет Х. // Сознание европейской культуры XX века. – М.: Политиздат. – С.264-267.

ГЛОБАЛИЗАЦИЯ И НАЦИОНАЛЬНО-КУЛЬТУРНАЯ ИДЕНТИЧНОСТЬ

Загрийчук И.Д.

Предметом исследования в данной статье является человеческая экзистенция в контексте национальной идентичности в условиях глобализации. Анализируется бытие во времени, характер современных изменений, отстаивается ценность национальной экзистенции.

Ключевые слова: национальная идентичность, экзистенция, глобализация.

GLOBALIZATION AND THE NATIONAL-CULTURAL IDENTITY

Zagriyuchuk I.D.

The subject of investigation in the present article is the human existence in the context of the national identity under conditions of globalization. The author analyses the objective reality in time, the character of modern changes, upholds the importance of the national existence.

Key words: national identity, existence, globalization.

УДК 327.51+327.82

канд. політ. н., доцент О.В.Шевчук

РОСІЙСЬКО-КИТАЙСЬКЕ СПІВРОБІТНИЦТВО ЯК ФОРМУЮЧИЙ ФАКТОР ЗОВНІШНЬОПОЛІТИЧНОЇ СТРАТЕГІЇ США ЩОДО КНР В ПОСТБІПОЛЯРНИЙ ПЕРІОД

У статті здійснена спроба аналізу російсько-китайського співробітництва як дієвого фактору впливу на формування зовнішньополітичної стратегії США щодо КНР в постбіполярний період. На основі сучасної методології політичної науки висвітлюються фактори зближення у взаємовідносинах РФ – КНР, КНР – США, а також існуючі конфліктогенні проблеми в механізмі взаємовідносин США – КНР – РФ. З урахуванням визначальних тенденцій політичного розвитку Азійсько-Тихоокеанського регіону прогнозується подальша модернізації російсько-китайського співробітництва як фактора впливу на механізм взаємовідносин США – КНР.

Ключові слова: США, КНР, зовнішньополітична стратегія, національна безпека, стратегічні орієнтири

І Євразія, і Азійсько-Тихоокеанський регіон є зонами, де американські інтереси, як і досі, тісно переплітаються – за всієї їхньої різновекторності – з інтересами найбільшої євразійської держави Росії і найбільш густонаселеної країни світу КНР. І якщо на євразійському просторі за останні два десятиліття відбувалися всі основні глобально